

Nr ewidencyjny zdarzenia lotniczego

1324/15

RAPORT KOŃCOWY

**z badania zdarzenia lotniczego statku powietrznego
o maksymalnym ciężarze startowym nie przekraczającym 2250 kg***

Raport jest dokumentem prezentującym stanowisko Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych dotyczące okoliczności zdarzenia lotniczego, jego przyczyn i zaleceń dotyczących bezpieczeństwa, które zostało sporządzone na podstawie informacji znanych w dniu jego sporządzenia.

Proces badania zdarzenia lotniczego nie może być traktowany jako ostatecznie zakończony. Badanie może zostać wznowione w razie ujawnienia nowych informacji lub zastosowania nowych technik badawczych, które mogą mieć wpływ na inne, niż zawarte w raporcie, sformułowanie przyczyn, okoliczności i zaleceń dotyczących bezpieczeństwa.

Badanie zdarzeń lotniczych przeprowadzone jest jedynie w celach profilaktycznych w oparciu o obowiązujące przepisy prawa międzynarodowego, Unii Europejskiej i krajowego. Badanie zostało przeprowadzone bez konieczności stosowania prawnej procedury dowodowej, obowiązującej w postępowaniach innych organów zobowiązanych do podejmowania działań w związku z zaistnieniem zdarzenia lotniczego.

Komisja nie orzeka co do winy i odpowiedzialności.

Sformułowania zawarte w raporcie, w związku z art. 5 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 996/2010 w sprawie badania wypadków i incydentów w lotnictwie cywilnym oraz zapobiegania im [...] oraz art. 134 ustawy - Prawo lotnicze, nie mogą być traktowane jako wskazanie winnych lub odpowiedzialnych za zaistniałe zdarzenie. W związku z powyższym wszelkie formy wykorzystania raportu do celów innych niż zapobieganie wypadkom i incydentom lotniczym, może prowadzić do błędnych wniosków i interpretacji.

Raport został sporządzony w języku polskim. Inne wersje językowe mogą być przygotowywane jedynie w celach informacyjnych.

* Forma i zakres niniejszego raportu nie spełniają wszystkich wytycznych zawartych w Dodatku „Wzór raportu końcowego” Załącznika 13 do Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym

Numer ewidencyjny zdarzenia:	1324/15			
Rodzaj zdarzenia:	WYPADEK			
Data zdarzenia:	12 lipca 2015 r.			
Miejsce zdarzenia:	Cezaryn k. Dębina			
Rodzaj, typ statku powietrznego:	Szybowiec SZD-48 Jantar Std 2			
Znak rozpoznawczy SP:	SP-3117			
Użytkownik / Operator SP:	Aeroklub „ORLĄT”			
Dowódca SP:	Pilot szybowcowy			
Liczba ofiar / rodzaj obrażeń:	<i>Śmiertelne</i>	<i>Poważne</i>	<i>Lekkie</i>	<i>Bez obrażeń</i>
	-	1	-	-
Nadzorujący badanie:	Jacek Bogatko			
Podmiot badający:	PKBWL			
Skład zespołu badawczego:	Jacek Bogatko Jerzy Kędzierski do dnia 13.11.2016 r. Tomasz Makowski			
Zalecenia:	Nie			
Adresat zaleceń:	Nie dotyczy			
Data zakończenia badania:	3 marca 2017 r.			

1. Data i czas lokalny zaistnienia zdarzenia: 12 lipca 2015 roku, godzina 15:52 LMT

Wszystkie czasy w raporcie to czasy lokalne - LMT.

2. Miejsce startu i zamierzonego lądowania: lotnisko Dęblin (EPDE)

3. Miejsce zdarzenia: Cezaryn. Współrzędne N 51°32'60" ; E 22°00'39"

4. Rodzaj, typ, znaki rozpoznawcze, właściciel statku powietrznego, użytkownik, opis uszkodzeń: szybowiec SZD-48 Jantar Std 2, SP-3117, właściciel i użytkownik – Aeroklub „ORLĄT”.

Uszkodzenia: rozbita przednia część kadłuba, pęknięta belka ogonowa oraz uszkodzona krawędź natarcia prawego skrzydła. Zakres uszkodzeń SP pokazano na ilustracjach nr 1,2,3.

Ilustracja nr 1. Rozbita przednia część kadłuba.

Ilustracja nr 2. Pęknięcie belki ogonowej szybowca.

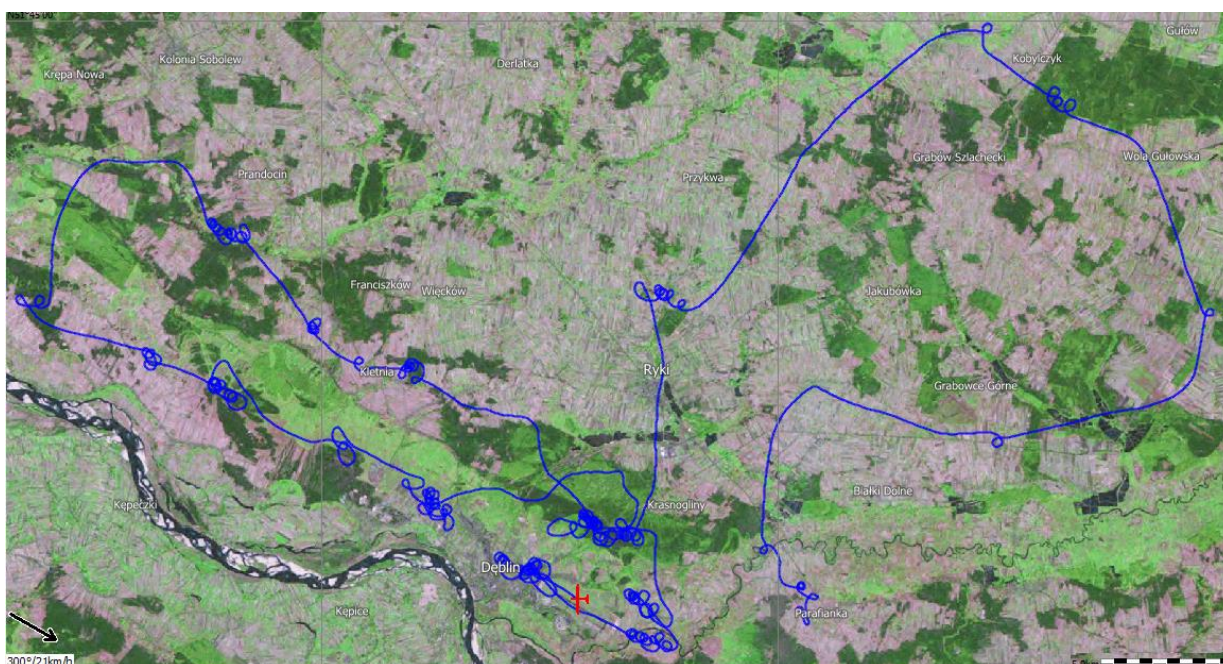

Foto Aeroklub "ORLAT"

Ilustracja nr 3. Uszkodzenia krawędzi natarcia prawego skrzydła.

5. **Typ operacji:** lot termiczny, treningowy.
6. **Faza lotu:** lądowanie w terenie przygodnym.
7. **Warunki lotu:** wg przepisów VFR, przy oświetleniu dziennym.
8. **Czynniki pogody:** pogoda nie miała wpływu na zaistnienie wypadku.
9. **Organizator lotów:** Aeroklub „ORLĄT”.
10. **Dane dowódcy statku powietrznego:** pilot szybowcowy, lat 45, Posiadał licencje pilota szybowcowego ważną bezterminowo, orzeczenie lotniczo-lekarskie klasy 2 bez ograniczeń z datą ważności do 10.07.2016 r, oraz Świadectwo Ogólne Operatora Radiotelefonisty. Pilot na szybowcach wylatał 280 h 12'. Pilot posiadał KWT z okresem ważności do 22.09.2015 r. oraz KTP z okresem ważności do 27.09.2015 r. oraz wpisane do dziennika lotów uprawnienia do wykonywania lotów na 7 typach szybowców.
11. **Obrażenia załogi:** poważne.
12. **Opis przebiegu i analiza zdarzenia:** Komisja stwierdziła, że szybowiec posiadał niezbędną dokumentację techniczno-eksploatacyjną. W dniu 12.07.2015 r. na lotnisku w Dęblinie EPDE odbywały się loty szybowcowe. O godzinie 12:59 do lotu treningowego wystartował pilot szybowca Jantar Std 2. Przebieg lotu pokazano na ilustracji nr 4.

Ilustracja nr 4. Zapis przebiegu lotu odczytany z rejestratora lotu (plik IGC).

Przez ponad 2 godziny pilot wykonywał lot nad obszarami leśnymi, odzyskując wysokość w kolejnych kominach termicznych dających mocne noszenia (nawet do + 4m/s). Zdaniem Komisji około godziny 15:30 noszenia termiczne zaczęły słabnąć, na co nie zwrócił uwagi pilot szybowca który nadal poszukiwał mocnych noszeń a te słabe pomijał.

Ilustracja nr 5. Zapis IGC końcowej fazy lotu z uwagami.

Zdaniem Komisji na wysokości około 600 m pilot odchyła kierunek lotu w kierunku na miejscowość Nowa Dąbia gdzie wcześniej nabierał wysokości w silnym noszeniu (ilustracja nr 5 A). Na wysokości około 400 m, lecąc pod wiatr stwierdził, że doleci tam na zbyt małej wysokości, odchylił więc lot w stronę lotniska w Dęblinie. Na wysokości około 300 m pilot stwierdził, że do lotniska nie doleci, jednak zamiast wybrać odpowiednie pole i wykonać lądowanie w terenie przygodnym, kontynuuje lot w kierunku lasów na południu. Zdaniem Komisji, pod wpływem silnego stresu pilot zaczął działać nerwowo. Na wysokości około 200 m, gdy napotykał noszenie (do + 3,5 m/s, prawdopodobnie mocno niestabilne), zaczyna krążyć w prawo wychodząc poza jego obręb. Mając w zasięgu lotu kilka pól nadających się do przygodnego lądowania pilot kieruje szybowiec ponownie na południe. Na wysokości około 80 m wykonuje dwa okrążenia próbując wycentrować kolejne słabe noszenie termiczne. Chwilę później wykonuje jeszcze jedno okrążenie na wysokości około 50 m, w trakcie którego przeciąga szybowiec, który zaczyna wykonywać autorotację. Pilot ją zatrzymuje. Dokręca zakręt na południe i nad polem, które nadawałoby się do przygodnego lądowania (wymiary 460 x 150 m) na wysokości około 37 m wykonuje zakręt o 180° w prawo kierując szybowiec w stronę lasu. W trakcie tego zakrętu szybowiec ponownie zostaje przeciągnięty i zaczyna autorotację, ale pilot ponownie ją zatrzymuje. Na wysokości 18 m wykonuje kolejny zakręt w lewo o 180°. W trakcie zakrętu szybowiec zderza się z ziemią (ilustracja nr 5 B).

Zdaniem Komisji, gdy szybowiec znajdował się nad polem nadającym się do przygodnego lądowania, pilot zauważył druty linii energetycznej przebiegające w poprzek w połowie jego długości (ilustracja nr 5 B) i stwierdził, że nie wystarczy mu miejsca do lądowania, jeśli przeleci nad drutami. Postanowił wykonać dwa zakręty po 180° (w prawo następnie w lewo), aby wylądować pod drutami. Zdaniem Komisji w trakcie wykonywania drugiego zakrętu na wysokości 18 m, aby nie zahaczyć lewym skrzydłem o ziemię, pilot musiał zmniejszać przechylenie szybowca powodując duży wyslizg. (na lewym skrzydle nie było śladów jego zetknięcia się z ziemią). W konsekwencji doprowadził do przeciągnięcia i zderzenia się szybowca z ziemią w pierwszej fazie korkociągu (wskazuje na to duży kąt, pod jakim szybowiec uderzył w ziemię jak i kierunek rotacji po zderzeniu). Ilustracja nr 6.

Ilustracja nr 6. Widok szybowca po wypadku. Widoczne miejsce zetknięcia się nosa szybowca z ziemią. Zdjęcie wykonano z kierunku podejścia do lądowania.

W wyniku zderzenia pilot odniósł ciężkie obrażenia ciała.

Służby ratownicze zostały powiadomione przez mieszkańca miejscowości Cezaryn. Pilot został odtransportowany śmigłowcem LPR do Szpitala Klinicznego nr.4 w Lublinie.

W krwi pilota nie stwierdzono śladów alkoholu etylowego.

13. Przyczyna zdarzenia:

błąd pilota polegający na podjęciu zbyt późno decyzji o lądowaniu w terenie przygodnym.

14. Okoliczności sprzyjające zaistnieniu zdarzenia: niewielkie doświadczenie pilota w lotach na szybowcu Jantar Std 2. Od momentu uzyskania uprawnień do lotów na szybowcu Jantar Std w roku 2012, pilot wykonał 14 lotów na tym typie szybowca, z czego trzy w 2015 r.

15. Zalecenia: nie sformułowano zaleceń dotyczących bezpieczeństwa.

16. Komentarz Komisji: zestawienie ilości lotów pilota z ostatnich trzech lat podano w tabeli.

Rok	Ilość lotów	Czas lotów
2013	17	31 h 52'
2014	14	15 h 25'
2015	11	33 h 52'

Zdaniem Komisji, przy niewielkiej aktywności lotniczej każdy pilot powinien pamiętać o zachowaniu większego marginesu bezpieczeństwa w lotach. Przy niewielkiej ilości lotów i niewielkim rocznym nalocie pilot właściwie ciągle wznawia nawyki, dlatego powinien brać to pod uwagę planując swoje loty. i siadając za sterami wymagającego w pilotażu.

17. Załączniki: album ilustracji.

	Imię i nazwisko	Podpis
Nadzorujący badanie:	Jacek Bogatko	<i>podpis na oryginale</i>
